Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Lausuntopyyntö

K 6/2018 vp Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Lausunto

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus käsittelee hyvin niukasti aiheita, joiden arviointiin oma erityisosaamiseni soveltuu. Tämän johdosta nostan esiin vain kaksi huomiota.

Ensimmäinen koskee yhdenvertaisuusvaltuutetun esitystä jonka mukaan työnhakijalla olisi kaikissa tilanteissa mahdollisuus saada selvitys työnantajalta perusteista, joilla valintapäätös on tehty (s. 46-47). Esityksessä viitataan tässä yhteydessä nykyään virkanimityksissä laadittavan nimityskirjan perusteluihin ja toisaalta yksityisten työnantajien nykyiseen velvollisuuteen selvittää rekrytoinnin perusteet silloin kun vammainen henkilö katsoo tulleensa syrjityksi tai kun syrjinnän epäillään liittyvän hakijan sukupuoleen.

Nykytiedon valossa on vaikea ennustaa olisivatko vaikutukset tosiasiallisesti toteutuvan yhdenvertaisuuden kannalta myönteisiä vai kielteisiä. Mahdollinen ongelma on, että työnantajan rekrytointipäätösten selvitysvelvollisuuden laajentaminen lisää rekrytointiin liittyviä kustannuksia ja epävarmuutta. Tämän seurauksena osa rekrytoinneista saatetaan joko jättää kokonaan tekemättä tai ne voidaan toteuttaa tavalla, jolla pyritään rajaamaan hakijoiden joukkoa pienemmäksi, jotta riski mahdollisista valituksista pienenisi. Tässä tapauksessa esimerkiksi epämuodollisten verkostojen merkitys voisi korostua, jolloin työnantajien selvitysvelvollisuuden laajentaminen voisi pikemminkin heikentää kuin parantaa työnhakijoiden tosiasiallista yhdenvertaisuutta. Nähdäkseni tämänkaltaisten velvollisuuksien lisäämisen täytyy kuitenkin perustua oleellisesti huolellisempaan analyysin toimenpiteiden todennäköisistä vaikutuksista kuin mitä yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa tällä hetkellä esitetään.

Toinen huomioni koskee ulkomaalaisten asemaa käsittelevää osaa, joka keskittyy turvapaikanhakijoihin ja ihmiskaupan uhreihin. Tämä on luonnollinen painotus ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden määrän kasvun vuonna 2015 ja yhdenvertaisuusvaltuutetun mandaatin. Maahanmuuttoviraston linjan muutoksia koskevat huomiot ovatkin nähdäkseni keskeisin seikka, johon valiokunnan on tärkeää kiinnittää huomiota kertomusta lukiessaan. Keskittyminen vain näihin ryhmiin jättää kuitenkin huomiotta valtaosan Suomessa asuvista ulkomaalaisista ja maahanmuuttajista. Tulevaisuudessa pitäisin toivottavana, että yhdenvertaisuusvaltuutettu määrittelisi maahanmuuttajia koskevan valvonnan nykyistä laajemmin.

Kunnioittaen,

Matti Sarvimäki
Apulaisprofessori, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu ja Helsinki GSE
Johtava tutkija, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT)